

Groeitermen

Een uitwerking van het jeugdbeleidsplan van de Hervormde Gemeente Sommelsdijk

Hervormde Gemeente
Sommelsdijk

Jeugdraad
Versie 23 december 2014

Voorwoord

Voor u ligt een nieuwe uitwerking van het jeugdbeleidsplan. Dit document moet worden gezien als een handreiking en handvat voor de jeugdwerker. Onderstaand leest u de ontwikkeling en uitleg hiervan.

Aanleiding

In verband met het aflopen van het Jeugdbeleidsplan is door de jeugdraad, in overleg met de kerkenraad, aan de HGJB gevraagd om te adviseren over een nieuw beleidsplan. In dat verband heeft op 19 november 2012 een overleg met de jeugdwerkadviseur van de HGJB en de kerkenraad plaatsgevonden. In dit overleg is gesproken over wat de opdracht van de kerk ten aanzien van haar jongeren is. Daarbij is gekeken naar wat we een jongere mee willen geven in het jeugdwerk van 0 tot 23 jaar. Hierbij is gekeken naar drie items:

- a. kennis
- b. vaardigheden
- c. herinneringen / ervaringen

Door de kerkenraad is een achttal onderwerpen benoemd die in dit verband nader uitgewerkt kunnen worden:

1. Bidden
2. Bijbel lezen en Bijbelkennis
3. Stille tijd
4. God is in ons midden
5. Psalmen leren
6. De leer van de kerk
7. Keuzes leren maken
8. Dienen

Uitwerking

Bovengenoemde punten 1 t/m 8 zijn door de JR verder opgepakt onder de noemer 'groeitermen'. Binnen het jeugdwerk komen kinderen/jongeren op verschillende plekken samen. Deze plekken noemen we 'groieplekken'. Te denken van hierbij aan bijvoorbeeld crèche, zondagsschool, club, catechisatie, enz. Het ouderlijk (t)huis ontbreekt zeker ook niet in deze rij. Met deze termen is verder gewerkt.

De resultaten van de uitwerking zijn per groeiterm verwerkt. De uitwerking gaat uit van de volgende onderdelen:

- wat willen we dat een jongere heeft meegekregen aan kennis, ervaring en vaardigheden?
- waar zou je dan vervolgens binnen de verschillende leeftijden de nadruk op kunnen leggen, en op welke 'groieplek'?

Doel

Met de uitwerking van deze onderwerpen hopen we een duidelijke structuur te brengen in wat er in het jeugdwerk wordt gedaan en op welke plaats dit wordt aangeboden. Het geeft de jeugdwerker ook een duidelijk beeld wat van hem of haar wordt verwacht en hoe hij of zij op deze manier concreet mee mag werken aan de opbouw van Gods Koninkrijk.

Vervolg

De vervolg vraag is nu: Op welke groieplek pakken we welke groeiterm op? Je zou je voor kunnen stellen dat de leergerichte groeitermen meer bij een zondagsschool en catechisatie terugkomen dan op een club. Hierbij is ook de inventarisatie van belang met betrekking tot het aanwezige jeugdwerk en welke jongeren daar komen, cq bereikt worden. Een mogelijkheid voor verdere uitwerking kan daarbij zijn:

- Bij welke plaatsen (groieplekken) horen de 'groeitermen' thuis (niet alles tegelijk);
- Hoe gaan we dit dan vormgeven gericht op de leeftijdscategorie;
- Zitten er overlappingen of versterkingen tussen de 'groieplekken';
- Hoe zorg je ervoor dat vroegtijdige "afhakkers" toch voldoende meekrijgen? Of eigenlijk, hoe kunnen we ze vasthouden?

Een laatste vraag kan nog zijn:

Sluit de huidige opzet van het jeugdwerk aan op wat we de jongeren willen meegeven?

Bovenstaande zijn vragen waar met name de jeugdraad overstijgend over zal nadenken en aansturen, maar de jeugdwerker is hierin onmisbaar! Daarnaast kan de jeugdwerker het beste inschatten hoe deze groeitermen het beste opgepakt kunnen worden in elke leeftijdscategorie. De invulling en uitvoering ligt daarom ook vrij bij alle jeugdwerkers, waarin de jeugdraad hen zal bemoedigen en ondersteunen waar nodig.

Gods zegen toegewenst!

De jeugdraad.

Inhoudsopgave

	<i>Pagina</i>
Bidden	4
Bijbellezen en Bijbelkennis	5
Stille tijd	6
God is in ons midden	7
Psalmen leren	8
De leer van de kerk	9
Keuzes leren maken	10
Dienen	11

Bidden

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij heeft leren bidden, ook met en voor elkaar en ervaren heeft dat dit nodig is voor een levende relatie met God.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Hij/zij weet wat bidden is en welke gebedsvormen er zijn;
  - Hij/zij weet hoe belangrijk het gebed is in de relatie met God en de ander.
- Vaardigheden
  - Hij/zij heeft geleerd eerbiedig te zijn, kan gebedspunten bedenken en mee bidden;
  - Hij/zij kan luisteren naar anderen en hiervoor hardop in een groep voor bidden, belijden en God de lof brengen (priester zijn voor de ander);
  - Hij/zij kan de verschillende gebedsvormen op het juiste moment toepassen (loven, danken, schuld belijden, vraaggebed, voorbede doen).
- Ervaringen
  - Hij/zij heeft ervaren dat gebed nodig is voor een levende relatie met God;
  - Hij/zij heeft ervaren dat er ook voor hem gebeden wordt;
  - Hij/zij in de gemeente op allerlei manieren praktisch heeft geoefend met gebed in voorbede, dankzegging, belijden en lofprijzen.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Samen bidden.	Thuis, crèche.
Kleuters 4-6	Leren hoe en wat bidden en danken is. Weten wat ze kunnen bidden (punten), zelf eenvoudig kunnen bidden.	Zondagschool, thuis, kerk
Kinderen 7-9	Leren dat we middels gebed tot God kunnen naderen, met verschillende vormen van gebed. Dat ze ook voor anderen kunnen bidden.	Zondagschool, club, kerk, thuis.
Tweens 10-12	Vragen en verdriet mogen in gebed tot God worden gebracht. Met en voor elkaar bidden in een groep en 1 op 1.	Zondagschool, club, kerk, thuis.
Tieners 13-15	Gebed is belangrijk in de relatie met God. Voor en met elkaar bidden.	Catechisatie, club, kerk, thuis, jeugdpastoraat.
Jongeren 16-19	Jongere leert met en voor een groep te bidden.	Catechisatie, JV, Jeugdpastoraat, thuis, kerk
Jongvolwassenen 20-23	Bidden met en voor elkaar is belangrijk voor gemeente zijn.	JV, thuis, kerk.

Bijbellezen en Bijbelkennis

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij de Bijbel heeft leren kennen als Gods Woord en hieruit kan putten voor zijn of haar persoonlijke leven, maar ook voor anderen.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Hij/zij weet dat de Bijbel Gods woord is en dat God zich bekend maakt door middel van de Bijbel;
  - Hij/zij weet dat het persoonlijk Bijbel lezen onmisbaar is voor zijn of haar relatie met God;
  - Hij/zij is thuis in de Bijbel en weet waar welke geschiedenissen te vinden zijn;
  - Hij/zij de inhoud van Bijbelboeken kent en de daarin vermelde geschiedenissen, en hoe hij er in moet lezen.
- Vaardigheden
  - Hij/zij heeft leren luisteren naar de Bijbel en er een boodschap uit kan halen;
  - Hij/zij zelfstandig kan Bijbellezen, Bijbelstudie doen en vragen stellen aan de tekst;
  - Hij/zij Bijbelgedeelten kan toepassen op allerlei situaties en/of thema's en in staat is om persoonlijk van Bijbelteksten te leren;
  - Hij/zij zijn of haar Bijbelkennis kan delen met anderen.
- Ervaringen
  - Hij/zij heeft ervaren dat God zich via de Bijbel laat kennen;
  - Hij/zij ervaart dat God tot ons spreekt door middel van de Bijbel en dat Hij een concrete boodschap voor ons heeft;
  - Hij/zij heeft ervaren dat de Bijbel alles te maken heeft met zijn eigen leven;
  - Hij/zij de rijkdom heeft ervaren van het delen van kennis en troost van de Bijbel met anderen;
  - Hij/zij weet Wie zijn enige troost in leven en sterven is.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Samen lezen uit de kinderbijbel. Kennis dat God bestaat.	Thuis, crèche.
Kleuters 4-6	Voorlezen en leren kinderbijbelverhalen. Leren dat de Bijbel Gods boek is, waardoor we Hem leren kennen.	Thuis, crèche, zondagsschool, kerk.
Kinderen 7-9	Samen en zelfstandig leren lezen uit de Bijbel, evt met dagboekje Kennis van God de Vader, De Zoon en De Heilige Geest. Begrippen als zonde, genade, verlossing en bekering kennen.	Thuis, zondagsschool, club, kerk.
Tweens 10-12	Verdieping van de 7 – 9 leeftijd. Zelfstandig Bijbellezen en vragen leren stellen aan de tekst.	Thuis, club, zondagsschool, catechisatie, kerk.
Tieners 13-15	Verdieping. Verbanden leren zien in de Bijbel. Bijbelstudies leren maken en geven.	Thuis, club, catechisatie, kerk.
Jongeren 16-19	Verdieping. Koppeling kunnen leggen tussen het Oude en Nieuwe Testament.	Thuis, JV, catechisatie, kerk.
Jongvolwassen en 20-23	Verdieping en verbreding kennis en bijbelstudie.	Thuis, JV, kerk.

Stille tijd

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij tijd maakt om aan zijn relatie met God te blijven werken, door Gods Woord te onderzoeken en te bidden tot God.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Hij/zij weet dat hij/zij op deze manier zijn relatie met God onderhoudt en verdiept;
  - Hij/zij weet dat stille tijd zo belangrijk is dat het een doelwit is van verleiding en aanvechting;
  - Hij/zij weet dat hij God op deze manier beter leert kennen;
  - Hij/zij de verschillende vormen om stille tijd te houden kent.
- Vaardigheden
  - Hij/zij kan de manier van stille tijd die bij hem persoonlijk past toepassen;
  - Hij/zij kan stille tijd in het programma van alle dag inpassen;
  - Hij/zij kan antwoord vinden op de (geloofs-)vragen door iemand te benaderen, naslagwerken te gebruiken, etc;
  - Wat hij/zij leest kan hij/zij vertalen naar zijn/haar leven (link groeiterm bijbellezen / bidden);
  - Hij/zij alert is op mogelijke aanvallen gericht op zijn stille tijd en tijdig hulp zoekt (bij God en anderen).
- Ervaringen
  - Hij/zij groeit in geloof;
  - Hij/zij ervaart dat stille tijd noodzakelijk is voor het geestelijk leven (geestelijk ademen).

NB: omdat het vormgeven aan stille tijd gebeurt met bidden en bijbellezen en ook bijbelkennis een rol speelt, maken de groeitermen ook onderdeel uit van de groeiterm 'Stille tijd'.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Ervaren dat de Bijbel en het gebed van levensbelang zijn. In deze leeftijd hangt dat vooral af van de gezamenlijke momenten van bijbellezen en gebed. De Bijbel neemt een centrale plek in huis in.	Thuis
Kleuters 4-6	1 op 1 kinderbijbel lezen en bidden. Het leven van de dag in gebed brengen. Leren dat ze alles bij de Heere God mogen brengen in het gebed.	Thuis
Kinderen 7-9	Leren met bijbel en/of dagboek zelf stille tijd te houden. Oefenen in kleine groepjes op club. Thuis: samen met pap of mam en af en toe misschien al 's voor jezelf.	Thuis, club.
Tweens 10-12	Thuis nog steeds samen met pap of mam en wat vaker voor jezelf; liefst nog wel eens per week samen blijven doen voor de geestelijke band. Stimulans van leeftijdsgenoten wordt belangrijk (ook evt. negatieve invloed).	Thuis, club.
Tieners 13-15	Tieners leren/oefenen met verschillende manieren om stille tijd te houden (bijv. Solvat). Onderwijs over aanvechting en verleiding. Invloed van leeftijdsgenoten is nog weer groter: stimulans vanuit club/catechese, vrienden(groepen) benutten en stimuleren.	Thuis, club, Jeugdpastoraat, catechisatie.
Jongeren 16-19	Elkaar stimuleren om stille tijd te houden.	Thuis, JV, Jeugdpastoraat, catechisatie.
Jongvolwassenen 20-23	Stille tijd heeft een vaste plek gevonden in hun leven. Elkaar stimuleren.	Thuis, JV.

God is in ons midden

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij afhankelijk is van God en vertrouwt dat God in ons midden kan en wil zijn, en in zijn of haar hart wil wonen en werken. Dit komt onder andere tot uiting in een eerbiedige houding.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Weten dat God in ons midden wil zijn in de kerkdienst;
  - Weten dat God beloofd dat Hij in ons midden is als er '2 of 3 in Zijn Naam vergaderd zijn';
  - Weten dat God door Zijn Geest in ons hart wil wonen en werken;
  - Hij/zij weet dat wij afhankelijk zijn van God of God in ons midden is;
  - Weten wat het betekent dat God in ons midden is.
- Vaardigheden
  - Hij/zij kan de Heilige Geest herkennen als Hij in ons midden is;
  - Hij/zij kan herkennen dat God in ons midden is door middel van de sacramenten;
  - Hij/zij zijn medeleven kan tonen aan zijn of haar naaste, zodat de gemeente ervaart dat God in ons midden is.
- Ervaringen
  - Hij/zij ervaart dat God door de Heilige Geest in je hart werkt en woont;
  - Hij/zij heeft ervaren dat God in hun en ons midden is, waar 2 of 3 in Gods Naam vergaderd zijn.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Ouders stimuleren om liefde te geven. Iets wat ze later als God in hun midden kunnen zien. Ook door middel van bidden en zingen in het gezin.	Thuis, crèche.
Kleuters 4-6	Ze vertellen dat we naar de kerk gaan omdat God daar is.	Thuis, zondagsschool, kerk.
Kinderen 7-9	De waarde van de sacramenten meegeven - God komt bij ons. De weg wijzen naar God die in ons hart wil wonen.	Thuis, kerk, zondagsschool.
Tweens 10-12	God wil er Zijn omdat Hij dat beloofd heeft: 'waar 2 of 3 in Mijn Naam vergaderd zijn, daar zal Ik in hun midden zijn'. Samen meeleven tonen aan mensen uit de gemeente - gemeente zijn met elkaar (God in ons midden). Aansturen op bidden/zingen in groepen om zo God in ons midden te ervaren.	Thuis, zondagsschool, kerk, club.
Tieners 13-15	Aansturen op bidden/zingen/bijbellezen in groepen, om zo God in ons midden te ervaren. Club - bijvoorbeeld activiteit om kaarten te sturen aan ouderen.	Thuis, kerk, catechisatie, club.
Jongeren 16-19	Afhankelijkheid van God meegeven (God in ons midden in de kerk en in ons hart), - bijvoorbeeld als gebedspunt. Jongeren stimuleren om medeleven te tonen, zodat anderen God in hun midden ervaren. God wil in ons hart wonen (benadrukken), stimuleren door op hun eigen verantwoordelijkheid te wijzen.	Thuis, kerk, JV, catechisatie.
Jongvolwassenen 20-23	Bewustwording van het feit dat God in ons midden is aanscherpen. God wil in ons hart wonen (benadrukken), stimuleren door op hun eigen verantwoordelijkheid te wijzen.	Thuis, kerk, JV, catechisatie.

Psalmen

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij de (waarde van de) psalmen kent en deze mee kan zingen (in antwoord op bijvoorbeeld een preek).

Wat willen we dat jongeren op ca 23 jaar in hun rugzak hebben aan:

- Kennis
  - Hij/zij weet wat hij/hij zingt (de betekenis van de zinnen);
  - Hij/zij is bekend met het genre;
  - Hij/zij eenvoudige/bekende psalmen uit het hoofd kan zingen als bagage.
- Vaardigheden
  - Hij/zij kan de psalm met heel het hart meezingen;
  - Hij/zij kan psalmen combineren met bijbelgedeelten en verschillende situaties (bijvoorbeeld blijdschap, droefheid, hoogtijdagen).
- Ervaringen
  - Hij/zij ervaart dat je door het zingen van psalmen God kunt loven, prijzen, schuld belijden, etc;
  - Hij/zij ervaart het gemeente-zijn voor God (dit is in onze eredienst de enige manier waar je je als gemeente gezamenlijk hardop tot God richt).

NB: Hieronder verstaan we ook het zingen en leren van liederen uit de Op Toonhoogte bundel.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Zingen van bekende psalmen.	Thuis, crèche.
Kleuters 4-6	Zingen/leren van bekende psalmen. Kort/duidelijk uitleg geven van inhoud psalm.	Thuis, crèche, zondagschool, kerk.
Kinderen 7-9	Zingen/leren van bekende psalmen. Kort/duidelijk uitleg geven van inhoud psalm/genre.	Thuis, zondagschool, club, kerk.
Tweens 10-12	Zingen/leren van psalmen Zelf uitleg kunnen geven van inhoud psalm/genre. Psalm kiezen bij bijbelgedeelte/thema.	Thuis, zondagschool, club, kerk.
Tieners 13-15	Idem	Thuis, club, catechisatie, kerk.
Jongeren 16-19	Idem	Thuis, JV, catechisatie, kerk.
Jongvolwassenen 20-23	Idem	Thuis, JV, catechisatie, kerk.

Leer van de kerk

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij zich met behulp van de belijdenisgeschriften (Heidelbergse Catechismus, Dordtse Leerregels, Apostolische Geloofsbelijdenis) weet te verdiepen in de Bijbel en daarmee woorden weet te geven aan zijn of haar geloof.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Dat hij/zij op hoofdlijnen weet hoe de belijdenisgeschriften in elkaar zitten en weet wat er in staat;
  - Dat hij/zij de Apostolische Geloofsbelijdenis uit het hoofd kent.
- Vaardigheden
  - Dat hij/zij weet dat de belijdenisgeschriften je scherp houden;
  - Dat hij/zij woorden kan geven aan zijn of haar geloof;
  - Dat hij/zij weet dat de belijdenisgeschriften je kunnen helpen in je geloof.
- Ervaringen
  - Dat hij/zij de belijdenisgeschriften ziet en kent als een waardevolle aanvulling op de Bijbel (de Bijbel staat uiteraard voorop);
  - Dat hij/zij deze manier van Bijbel lezen als écht waardevol ervaart en helpt om te groeien in zijn/haar geloof.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3		
Kleuters 4-6		
Kinderen 7-9	Leren Apostolische Geloofsbelijdenis	Thuis, zondagschool, kerk.
Tweens 10-12	Uitleg belijdenisgeschriften, weten van het bestaan/basis (m.b.v. de kindercatechismus).	Thuis, zondagschool, kerk.
Tieners 13-15	Uitleg belijdenisgeschriften, weten van het bestaan/basis.	Thuis, catechisatie, kerk.
Jongeren 16-19	Aandacht voor gebruik en begrip belijdenisgeschriften naast de Bijbel.	Thuis, JV, catechisatie, kerk.
Jongvolwassenen 20-23	Toepassing/begrip belijdenisgeschriften bij het gebruik van de Bijbel.	Thuis, JV, kerk.

Keuzes leren maken

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Dat hij of zij de op grond van de Bijbel de juiste keuzes kan maken en bovenal weet met Wie de keuzes gemaakt moeten worden.

Wat willen we dat hij/zij op ca 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Als christen leef je voor Gods aangezicht. Dit heeft gevolgen voor je leven en de keuzes die je daarin maakt;
  - Elke keuze heeft een gevolg;
  - Niet kiezen is ook een keuze.
- Vaardigheden
  - Gods stem leren verstaan, met name bij de belangrijke keuzes in je leven;
  - Keuzes maak je vanuit je relatie met God;
  - Hij/zij verleidingen weet te herkennen;
  - Hij/zij zijn keuzes kan toelichten aan anderen (getuigen).
- Ervaringen
  - Hij/zij heeft ervaren dat God zijn of haar leven leidt.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3	Weten dat God bestaat.	Thuis, crèche.
Kleuters 4-6	Leren goed en kwaad, God ziet je.	Thuis, crèche, kerk, zondagsschool.
Kinderen 7-9	Leren dat God keuzes vraagt (goed en kwaad).	Thuis, zondagsschool, kerk, club.
Tweens 10-12	Leren keuzes te maken m.b.t. het leven (wat ga je doen).	Thuis, zondagsschool, kerk, club, catechisatie.
Tieners 13-15	Gods stem leren verstaan. Weten dat keuzes gevolgen hebben. Stimuleren om te kiezen voor God (en alle keuzes daardoor te laten leiden).	Thuis, kerk, club, catechisatie, jeugdpastoraat.
Jongeren 16-19	Keuzes kunnen uitleggen aan anderen. Niet kiezen is ook een keuze. Verleidingen herkennen.	Thuis, kerk, JV, catechisatie, jeugdpastoraat.
Jongvolwassenen 20-23	Leven uit handen geven aan God (wat de toekomst ook brengt).	Thuis, kerk, JV, catechisatie.

Dienen

Wat beogen we? Of: Waartoe moet een 23-jarige in staat zijn?

Het als een Bijbelse opdracht zien om je gaven en talenten in te zetten, ten behoeve van anderen in de gemeente en daarbuiten.

Wat willen we dat hij/zij op ca. 23 jaar in hun rugzak heeft aan:

- Kennis
  - Hij/zij weet dat dienen een Bijbelse opdracht is: hebt elkaar lief;
  - hij/zij weet dat praktisch vorm weet te geven;
  - Hij/zij weet wat zijn/haar talenten zijn, zodat je die kunt gebruiken in het dienen;
  - Weten hoe je God kunt dienen: stille tijd, levende relatie, God betrekken in alles wat je doet;
  - Hij/zij weet dat je ook verantwoordelijkheid hebt voor mensen buiten de kerk.
- Vaardigheden
  - Hij/zij kan zijn/haar talenten toepassen;
  - Hij/zij betreft God in alles wat hij/zij doet;
  - Hij/zij heeft oog voor de nood van de medemens.
- Ervaringen
  - Hij/zij heeft ervaren dat dienen vruchtbaar is;
  - Hij/zij ervaart groei/meer diepgang in zijn/haar geloof;
  - Hij/zij ervaart zegeningen als hij/zij Gods wil doet.

	<i>Wat kunnen we op deze leeftijd doen?</i>	<i>En op welke plekken vooral?</i>
Baby's / peuters 0-3		
Kleuters 4-6	Laten zien wat het voor een ander betekend als je hem of haar helpt (hoe maak je een ander blij?).	Thuis, zondagsschool, crèche.
Kinderen 7-9	Leren omzien naar anderen die het minder hebben. Praktisch dichtbij of door acties verder weg.	Thuis, zondagschool, club, kerk.
Tweens 10-12	Leren omzien naar anderen die het minder hebben. Praktisch dichtbij of door acties verder weg.	Thuis, Zondagschool, club, kerk.
Tieners 13-15	Leren omzien naar anderen die het minder hebben. Praktisch dichtbij of door acties verder weg.	Thuis, club, catechisatie, kerk.
Jongeren 16-19	Leren omzien naar anderen die het minder hebben. Praktisch dichtbij of door acties verder weg. Werkvakantie. Stimuleren diaconale houding.	Thuis, JV, kerk, catechisatie.
Jongvolwassenen 20-23	Leren omzien naar anderen die het minder hebben. Praktisch dichtbij of door acties verder weg. Werkvakantie. Stimuleren diaconale houding.	Thuis, JV, kerk.

